

Narcistične crte ličnosti u studenta

Andrijić, Marta

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Medicine Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Medicinski fakultet Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:152:312382>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Medicine Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
MEDICINSKI FAKULTET OSIJEK
SVEUČILIŠNI INTEGRIRANI PRIJEDIPLOMSKI I
DIPLOMSKI STUDIJ MEDICINE

MARTA ANDRIJIĆ

NARCISTIČNE CRTE LIČNOSTI U
STUDENATA

Diplomski rad

Osijek, 2024.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
MEDICINSKI FAKULTET OSIJEK
SVEUČILIŠNI INTEGRIRANI PRIJEDIPLOMSKI I
DIPLOMSKI STUDIJ MEDICINE

MARTA ANDRIJIĆ

NARCISTIČNE CRTE LIČNOSTI U
STUDENATA

Diplomski rad

Osijek, 2024.

Rad je ostvaren na Medicinskom fakultetu u Osijeku.

Mentor rada: prof. prim. dr. sc. Dunja Degmečić, dr. med., specijalist psihijatrije

Rad ima 35 stranica i 7 tablica.

ZAHVALE

Zahvaljujem prof. prim. dr. sc. Dunji Degmečić na mentorstvu! Slušajući njena zanimljiva predavanja, rodila se ideja za temu ovog diplomskog rada.

Hvala studentima Medicinskog, Filozofskog i Pravnog fakulteta u Osijeku koji su se odazvali pozivu za ispunjavanje ankete i time su omogućili izradu rada.

Hvala kolegama Klari, Adelu i Maji na pomoći pri izradi ovog rada.

Zahvaljujem Chrisu na partnerstvu i podršci.

Zahvaljujem svojim mačkama i mojoj genijalnoj prijateljici.

Također želim zahvaliti duhovima svih svojih predaka na čijim ramenima stojim, na njihovim greškama i borbama, na njihovom preživljavanju i nadi da će možda netko jednom postići ono što oni nisu uspjeli.

Njihovi znakovi po putu pratili su me u doba najveće sumnje i boli, bili su tu da me provedu kroz podzemlje generacijskih borbi i rasvijetle mi put kako bih ovdje došla i svjedočila da nikad u životu od svog sna ne treba odustati jer nijedan čovjek nije sâm u svojim borbama, već s njim ide cijela vojska ispod zemlje.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1 Razvoj teorije narcizma	1
1.2 Patološki narcizam i klinički sindromi	3
1.3 Neurobiologija narcizma.....	5
1.4 Narcistični poremećaj ličnosti	6
1.5 Liječenje patološkog narcizma	7
1.6 Narcizam u studenata.....	8
2. CILJEVI.....	9
3. ISPITANICI I METODE.....	10
3.1 Ustroj studije.....	10
3.2 Ispitanici.....	10
3.3 Metode	10
3.4 Statističke metode	11
4. REZULTATI	12
4.1 Ocjena patoloških oblika narcizma među studentima medicine i usporedba sa studentima drugih studija	13
4.2 Odnos vulnerabilnog i grandioznog narcizma kod studenata pojedinog fakulteta.....	15
4.3 Odnos patološkog narcizma studenata u odnosu na sociodemografske čimbenike.....	16
5. RASPRAVA	20
6. ZAKLJUČCI.....	27
7. SAŽETAK	28
8. SUMMARY	29
9. LITERATURA	30
10. ŽIVOTOPIS.....	35

POPIS KRATICA

CSE – promjenjivost samopoštovanja (engl. *Contingent Self-Esteem*)

DEV – obezvredivanje (engl. *Devaluing*)

DSM-5 – Dijagnostički i statistički priručnik za duševne poremećaje, peto izdanje (engl. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, fifth edition*)

ER – ljutnja (engl. *Entitlement Rage*)

EXP – manipulativnost (engl. *Exploitativeness*)

GF – grandiozne fantazije (engl. *Grandiose Fantasy*)

HS – prikrivanje nedostataka (engl. *Hiding the Self*)

NG – grandiozni narcizam

NPI – Inventar narcistične ličnosti (engl. *Narcissistic Personality Inventory*)

NPL – narcistični poremećaj ličnosti

NV – vulnerabilni narcizam

PNI – inventar patološkog narcizma (engl. *Pathological Narcissism Inventory*)

SAD – Sjedinjene Američke Države

SSSE – požrtvovnost (prema engl. *Self Sacrificing Self Enhancement*)

1. UVOD

Mit o Narcisu, rimskog pjesnika Ovidija prikazuje Narcisa u fatalističkom obliku. Narcis umire kada padne u jezero pokušavajući se približiti najljepšoj slici koju je vidio tijekom svoga života – slici samoga sebe. Nesretan, preosjetljiv, a predalek da spozna sebe ili druge, mit o Narcisu rezonira se u 21. stoljeću i oslikava probleme populacije koja je orijentirana sama na sebe, u kojoj društvene mreže omogućavaju produžetak *selfa*, prezentiran publici koju se poziva „na svidanje“. Pojam narcizam pojavljuje se prvi put krajem devetnaestog stoljeća kada je Havelock Ellis povezo mit o Narcisu sa psihološkim poteškoćama, tumačeći homoseksualnost kao seksualnu perverziju ljubavi prema sebi. Od tada do danas pojam narcizam proširen je i obuhvaća zdravi i patološki narcizam kao i narcistični poremećaj ličnosti (NPL) (1). Poput Narcisa, zrcaleći svoju okolinu, studentska populacija više nego ikad prije ogleda sebe kako u virtualnom tako i stvarnom obliku, nalazeći se u životnom razdoblju formiranja ličnosti te pronalaska vlastitog *selfa*. Napuštanje roditeljskog doma, prijelaz u odraslo doba, stresori fakultetskih obveza i uspostavljanje prvih radnih odnosa plodno su tlo nastajanja simptoma psiholoških bolesti (2).

1.1 Razvoj teorije narcizma

Za razumijevanje narcizma kao kliničkog i psihološkog pojma nužno je poznavati razvoj psihoanalitičkih teorija tijekom povijesti koje objašnjavaju nastajanje narcizma kroz teoriju libida i objektnih odnosa, koncepta *selfa* do interpersonalnog iskustva kao područja ostvarenja vlastitog reprezentacijskog svijeta. Nakon prvobitno spomenutog narcizma u vidu seksualne perverzije, gdje je vlastito tijelo promatrano kao seksualni objekt, Freud je definirao narcizam u sklopu nagonске teorije – kao primarni i sekundarni. Primarni narcizam, prema Freudu, odgovara prvobitnoj investiciji libida u samoga sebe – ego, a prethodi objektnim odnosima. Sekundarni narcizam definira kao regresivno povlačenje libida s objekta natrag na ego, svojstveno ranijoj razvojnoj fazi. Time postulira kako je napuštanje onog drugog – objekta – natrag na vlastiti *self* – način razvoja megalomanije. Patološko premještanje objekta – libida (s vanjskog svijeta) na ego – libido (samog sebe), Freud smatra patognomičnim za shizofreniju, hipohondriju, seksualni život i organske bolesti te samu suštinu narcizma. Ono što će se kasnije uspostaviti kao jedan od simptoma vulnerabilnog narcizma – stid, Freud je definirao kao stanje koje nastaje kad se subjekt udalji od vlastitog ego ideala (dijela superega koji predstavlja idealiziranu sliku svega onoga što subjekt želi biti). Nasuprot tome, samopoštovanje (koje će kasnije definirati zdravi narcizam) smatra približavanje ega idealu. Nakon Freuda, jedan je od

najznačajnijih psihoanalitičkih teoretičara narcizma Heinz Kohut. Naslanjajući se na Freudovu nagonску teoriju, Kohut smatra kako narcizam nije nužno patološko stanje, već je razvojna faza nužna za uspostavljanje zdravih objektnih odnosa u kasnijem razvoju ličnosti. Zdravi narcizam, smatra Kohut nastaje kada prvobitni objekt (najčešće majka) pravodobno zrcali i obrađuje sve djetetove emocije. Dijete u majčinom licu traži odraz vlastite grandioznosti gdje majka uzvraća odobravanjem. Negativne djetetove emocije obrađuje i vraća kako bi umirila anksioznost.

Doživljaj vlastite omnipotencije dijete pripisuje objektu te time stvara idealiziranu roditeljsku sliku. Time se uspostavlja nuklearni *self* koji je, prema Kohutu, temelj osnove zdravog narcizma – nužan u kasnijim fazama razvoja kada dolazi do prvih mikrotrauma i razočarenja. Kod nervozne, anksiozne i depresivne majke, koja neadekvatno zrcali djetetove potrebe, time koči razvoj njegovog autentičnog *selfa*. Kod djeteta dolazi do gubitka idealiziranog objekta (koji vidi u majci). Umjesto da se pomiri s gubitkom, dolazi do kompenzatorne internalizacije idealizirane roditeljske slike koja će postati sastavnica ega. Unutrašnji svijet postat će reprezentacija izgubljenog vanjskog svijeta.

Njihovom integracijom doći će do razvijanja *self*-objekta. Narcistični *self* tako postaje kateksa vlastite samoodrživosti i temelj razvoja narcističnog bijesa kao reakcije na povredu. Anticipirana ili aktualna povreda rezultirat će borbom u vidu narcističnog bijesa koji je karakterističan kod grandioznih narcisa ili će rezultirati povlačenjem i bijegom kod vulnerabilnih narcisa.

Patološku prirodu narcizma isticao je Otto Kernberg, dajući uvid u simptomatologiju narcističnih ličnosti. Narcistične crte ličnosti, smatrao je, obiluju destruktivnom dinamikom gdje prevladava zavist i negiranje drugih kao reakcija na vlastitu nesamodostatnost. Neprestana potreba za divljenjem, omalovažavanje drugih, prevelika usmjerenost na sebe, nedostatak empatije – temeljna su obilježja primitivne fuzije idealne slike sebe koja, kako bi bila održiva, nužno prati obezvređivanje vanjskih objekata kako bi se zaštitila od primitivnih povreda ranjivog *selfa*. Narcistične osobe, smatra Kernberg, nalaze se u perpetuiranom ciklusu ovisnosti o priznanjima drugih gdje istovremeno nemaju mogućnost povezivanja zbog nepovjerenja koje je rezultat primitivnih oralnih povreda. Kernberg smatra narcizam patološkom strukturom koja se može očitovati trima dimenzijama, ovisno o jačini psihopatologije. Neurotski je narcizam najblaži oblik koji se najviše očituje dugotrajnim problemima u bliskim, profesionalnim ili radnim interakcijama. Drugi se stupanj očituje tipičnim narcističnim sindromom te postoji treći stupanj gdje pacijenti funkcioniraju na otvorenoj graničnoj razini (1, 3, 4).

1.2 Patološki narcizam i klinički sindromi

Model spektra narcizma predočava skup različitih psiholoških karakteristika pojedinaca s narcističnim crtama ličnosti. Spektar se kreće od grandioznosti do vulnerabilnosti gdje se u sredini spektra nalazi osjećaj vlastite važnosti i pripadajućih prava (*entitlement*) koji čini zajednički nazivnik dvaju naoko suprotstavljenih krajeva spektra (5). Zdravi narcizam može se nalaziti na jednom kraju spektra koji odlikuje visoka razina samopoštovanja bez osjećaja superiornosti dok grandiozni tipovi narcizma osjećaju superiornost i jedinstvenost (6). Danas u psihoterapiji prevladavaju dva tipa narcizma:

Grandiozni (otvoreni) narcizam koji odlikuju samodopadnost, osjećaj superiornosti, iskorištavanje drugih, nedostatak empatije, bahatost, zavist. U interpersonalnim odnosima očituje se nedostatak povezanosti i dubine. Visoko samopouzdanje zapravo je kompenzatorni mehanizam fragilne slike o sebi.

Vulnerabilni (prikriveni, fragilni) narcizam odlikuje negativizam, osjećaj inferiornosti, osjetljivost na kritiku, uživljanje u ulogu žrtve, sram i povlačenje kao reakcije obrane. Naglašena je potreba za pohvalama i odobravanjem. U interpersonalnim odnosima prisutna je idealizacija i zavist prema dobrom u drugima (3, 7).

Patološki narcizam i narcistični poremećaj ličnosti (čiji je dio) često su u komorbiditetu s mnogim kliničkim sindromima. Najčešće su to poremećaji raspoloženja (depresivni, anksiozni i bipolarni afektivni poremećaj), ovisnosti, poremećaji hranjenja (*anorexia nervosa* i *bulimia nervosa*), antisocijalni poremećaji ličnosti te suicidalne i parasuicidalne tendencije.

Istraživanje provedeno na Klinici za psihijatriju KBC-a Zagreb i na Klinici za psihološku medicinu KBC-a Zagreb pokazalo je kako je narcistična vulnerabilnost, u odnosu prema grandioznom narcizmu, pozitivnije povezana s depresivnim simptomima.

Psihoanalitičke teorije povezuju depresiju s narcističnom vulnerabilnosti. U podlozi narcistične vulnerabilnosti nalazi se osjetljivost na povredu i odbacivanje koje dovodi do razočarenja i ljutnje na objekte koji su pritom često idealizirani. Postupno dolazi do osjećaja krivnje, inferiornosti, srama te devaluacije sebe i drugih koje rezultira povlačenjem, sramom i smanjenim samopouzdanjem. Okidač narcistične povrede može biti i bilo koji oblik separacijskog stresa (gubitak idealiziranih objekta, gubitak moći, novca, ljepote). Stoga pri obradi pacijenata s depresivnim simptomima, kao jedan od mogućih izvora depresije, diferencijalno dijagnostički mora se uzeti u obzir i narcistična vulnerabilnost (3).

Kod ženskih pacijentica narcistična grandioznost ne pokazuje statističku povezanost s depresivnim simptomima, dok je narcistična vulnerabilnost pokazala značajnu povezanost s nemogućnošću procesije emocija gdje hipervigilnost i hipersenzitivnost pojačavaju ruminaciju

i disforiju koje kulminiraju s depresijom. Negativna slika o sebi i defetizam dovode do pesimističnog pogleda glede oporavka i terapije kod narcističnih vulnerabilnih osoba s depresivnim simptomima (8). Narcističnu grandioznost karakterizira potreba za divljenjem i nadmetanje. Narcistično divljenje karakterizira asertivna samopromocija, šarm, grandiozne fantazije i želja za divljenjem. Narcistično nadmetanje bazira se na antagonističkoj samoobrani, agresivnosti i devaluaciji. Narcistično divljenje pokazuje povećanu percipiranu društvenu podršku i životno zadovoljstvo te negativnu povezanost s depresijom. Narcistično nadmetanje pozitivno je povezano s depresijom te negativnom percepcijom zadovoljstva životom i društvenom podrškom (9).

U istraživanju mlađe populacije ispitivana je povezanost grandioznog narcizma sa psihopatijom gdje je otkriveno da su međusobno povezani i da se grandiozni narcizam može promatrati kao biheviorna manifestacija psihopatije (10). Dijagnostička procjena izvanbolničkih pacijenata u Ontariju, ispitivana strukturiranim intervjuom prema Dijagnostičkom i statističkom priručniku za mentalne poremećaje (DSM, eng. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*) pokazala je značajnu povezanost narcističnih crta s crtama antisocijalnog poremećaja ličnosti. Statističko preklapanje ukazalo je na grandioznost, bezosjećajnost i impulzivnost (11).

Slika o vlastitom tijelu gdje dominira osjećaj srama, traženje pažnje, preokupiranost fizičkim izgledom te želja za mršavljenjem pokazale su značajnu povezanost s narcističnim crtama ličnosti te su osnova za razvoj poremećaja prehrane, kako u muškaraca – tako i u žena (12). NPL i vulnerabilni narcizam pokazuju statističku povezanost s bulimijom, međutim, povezanost između grandioznog narcizma i anoreksije još uvijek nije potvrđena (13).

Patološki narcizam definira naoko paradoksalna dihotomija grandioznosti i vulnerabilnosti koje predstavljaju polarno različit način obrambenog mehanizma. Krhki *self*, koji se kao zajednički nazivnik nalazi u srži poremećaja, na povredu ili stres koji predstavlja njegovu daljnju ugrozu – može rezultirati bijesom prema sebi. Procjena rizika od suicidalnosti kod NLP-a iznosi 5 %, pri čemu depresija ne mora biti komorbiditet. Suicid kod narcističnih osoba često je impulzivan čin bez prethodnog suicidalnog ponašanja kojem se pribjegava kod povrede, stresa ili preplavljujućeg srama s kojim se ego ne može nositi. Okidač može biti kritika, neuspjeh ili poniženje. Za razliku od graničnog poremećaja, za NPL nije tipično iskazivanje parasuicidalnih ideja i ponašanja kao načina privlačenja pažnje već kao način regulacije i zadobivanja kontrole nad proživljenim narcističnim povredama (14).

1.3 Neurobiologija narcizma

Prema bihevioralnoj genetici, do poremećaja ličnosti dolazi zbog utjecaja genetskih i okolišnih čimbenika, kao i do njihove međusobne povezanosti. Neurobiološki, za razvoj od narcizma (kao crte ličnosti) do poremećaja ličnosti bitno je gensko naslijeđe i rani rast. Smatra se kako je 40 % varijanti narcizma nasljedno, što je ustanovljeno istraživanjima na jednojajčanim blizancima. Utjecaj ranog razvoja najbolje ilustrira odnos majke kao skrbnika prema djetetu gdje majka svojim djelovanjem djeluje pozitivno ili negativno na razvoj kortikalnih struktura mozga čiji je rast izražen u prvoj godini života, a djeluje inhibitorno na limbičke strukture nižih centara. U samom razvoju mozga postoje dvije razvojne kritične faze. Desni prefrontalni korteks bitan je za samoregulaciju afekta i razvija se između 10. i 12. mjeseca života što odgovara prvoj fazi te između 14. i 16. mjeseca života što odgovara drugoj fazi. U tom razdoblju mozak se modelira prema uputama gena koji su zaduženi za morfologiju te okoline čija interakcija s djetetom utječe na stvaranje osjećaja *selfa* (3, 6).

Na ispitivanju izvanbolničkih psihijatrijskih pacijenata ustanovljeno je da su visoko narcistični vulnerabilni pacijenti bili izloženi disfunkcionalnim praksama odgoja majke i oca koje su uključivale fizičko i emotivno zlostavljanje, pretjeranu kontrolu i ravnodušnost (15).

Neuroznanstvena istraživanja strukture mozga pokazala su kako je inzularni korteks uključen u procesuiranje empatije. Uporaba magnetske rezonance za mjerenje strukturalnog volumena mozga pokazala je strukturalni deficit u insularnom korteksu kod pacijenata s NPL-om. Iskazivanje empatije korelira s volumenom sive tvari u inzularnoj regiji te je kod pacijenata s NPL-om količina sive tvari smanjena u lijevoj anteriornoj inzularnoj regiji. Volumen sive tvari također je smanjen u desnom prefrontalnom korteksu te u frontalnim paralimbičkim strukturama. Visoke razine narcizma asocirane su sa smanjenom povezanošću prefrontalnog korteksa s ventralnim strijatumom. Funkcionalna magnetska rezonanca pokazala je kako su ove strukture aktivne kod pozitivnog razmišljanja o samom sebi. Pacijenti koji pate od grandioznog oblika narcizma arogantni su, dok vulnerabilni narcistični pacijenti imaju smanjeno samopouzdanje, što pokazuje kako je niska aktivnost ovih struktura odraz kompenzatorne obrane grandioznih narcisa (16).

Adolescenciju karakterizira orijentiranost na sebe, ranjivost, agresivnost, doživljaj posebnosti i potreba za divljenjem. U tom razdoblju dolazi do završnog modeliranja interneuronskih veza prefrontalnog korteksa. Ponašanje adolescenata može biti agresivno i impulzivno jer za vrijeme remodeliranja viših kortikalnih centara impulsi nižeg limbičkog sustava preuzimaju dominaciju. Adolescentu, kao i dojenčetu, bitna je roditeljska potpora i uključenost kako bi razvoj mozga išao u smjeru empatije i zdravog narcizma (3).

1.4 Narcistični poremećaj ličnosti

Ličnost je organizirani skup psihičkih osobina i mehanizama unutar osobe i utječe na njegovu prilagodbu i funkcioniranje u društvu (17). Poremećaj ličnosti, prema 5. izdanju DSM-a, definira se kao trajni obrazac unutarnjeg doživljaja i ponašanja koji se razlikuje od važećih očekivanih kulturoloških i društvenih normi. Relativno je stabilan i nefleksibilan obrazac koji započinje u adolescenciji ili mlađoj odrasloj dobi i dovodi do neuspjeha u funkcioniranju u međuljudskim odnosima koji pojedincu i okolini uzrokuje patnju.

NPL, s antisocijalnim, histrionskim i graničnim poremećajem, pripada Skupini B poremećaja ličnosti prevalencije i prisutan je kod 1,5 % opće populacije. Karakterizira ih pretjerana emocionalnost, dramatičnost i nestalnost ponašanja.

NPL dijagnostički kriteriji karakteriziraju se kao prožimajući obrazac latentne ili manifestne grandioznosti, stalna potrebu za divljenjem i manjak empatije. Zapčinje u mlađoj odrasloj dobi, a mora zadovoljavati 5 od 9 dijagnostičkih kriterija:

1. Grandiozni osjećaj samovažnosti gdje se talenti i mogućnosti precjenjuju te se očekuje da osoba bude prepoznata kao superiorna, bez podloška u stvarnosti.
2. Preokupacija fantazijama o uspjehu, moći, idealnoj ljubavi, ljepoti, iznimnosti i novcu.
3. Vjerovanje u vlastitu posebnost i jedinstvenost te očekivanje da će osobu prepoznati vrlo važni ljudi i institucije.
4. Potreba za pretjeranim divljenjem.
5. Osjećaj pripadajućeg prava i povlaštenosti.
6. Iskorištavanje drugih za ostvarenje vlastitog cilja.
7. Nedostatak empatije sa smanjenom mogućnošću prepoznavanja i identifikacije s osjećajima i potrebama drugih.
8. Osjećaj zavisti drugima ili vjerovanje da drugi zavide njima.
9. Pokazivanje arogantnog i oholog ponašanja ili stavova (18).

Američki povjesničar i autor Kulture narcizma Christopher Lasch smatra kako narcistične osobine u modernom kapitalističkom i konzumerističkom poretku preplavljaju društvo u cjelini i postaju značajke modernog doba. Dokaz proširenosti i sveobuhvatnosti narcističnih osobina u društvu, koegzistiranje obilježja zdravog i patološkog oblika narcizma kao karakternih crta prisutnih u brojim pojedincima, kao i njihovo dijagnostičko preklapanje u simptomima antisocijalnog, graničnog i histrionskog poremećaja, dovelo je do predlaganja uklanjanja NPL-a iz tada nadolazećeg DSM-5, što je tražilo Američko psihijatrijsko društvo. Pritiskom brojnih kliničara o nužnosti daljnjih istraživanja ipak se od toga odustalo te je NPL uvršten u DSM-5 (4).

Važeće smjernice DSM-5 nedovoljno obrađuju crte ličnosti vulnerabilnog narcizma koji pritom prolazi manje zapažen. Hiperosjetljivi, negativni narcisi s obilježjima izbjegavajućeg ponašanja, smanjenog samopouzdanja, osjećaja praznine i inferiornosti predstavljaju dijagnostički izazov u svakodnevnoj kliničkoj praksi sve dok glavne dijagnostičke smjernice daju naglasak grandioznom narcizmu (19).

1.5 Liječenje patološkog narcizma

Izazov i teškoće liječenja patološkog narcizma nalaze se u tome što pojedinci koji pate od patološkog narcizma nemaju potrebu za liječenjem, već svoje osobine smatraju normalnima. Liječenje često započinje u trenutku kada pacijenti obole od stanja koje je posljedica patološkog narcizma. Najčešće je to anksiozni, depresivni ili poremećaj hranjenja. U početku liječenja pacijenti su najčešće nezainteresirani, slabo prepoznaju svoja unutarnja stanja, odbijaju otkriti svoje tajne i odbijaju terapeutove interpretacije. U terapiji, umjesto da nastoje razumjeti sebe, često samo traže afirmaciju. Maligni oblik narcizma najteže je liječiti jer pacijenti uživaju u sadizmu, iskorištavanju drugih, osvete i nedostatku empatije te time dijele karakteristike antisocijalnog poremećaja ličnosti. Određene vrste terapija, ponajviše psihodinamski pristup pogoršavaju i produbljuju narcizam jer pacijent zaokupljen sobom – naspram terapeuta koji ga sluša – može terapiju doživljavati ostvarenjem narcističnog sna. Izbor terapije tada bi trebao biti kognitivno-bihevioralna terapija gdje je pacijent više orijentiran na trenutno društveno okruženje. Pacijent može biti ljubomoran na terapeuta, odbijati ovisnost o njemu, natjecati se s njim ili izražavati seksualno zavodljivo ponašanje. Na terapeuta projicira osobine primarnog objekta koji ga je zanemarivao te ga obezvređuje. Kontratransferno, kod terapeuta se javlja frustracija, ljutnja, osjećaj iskorištavanja, pritisak radi pacijentovog očekivanja brzih rezultata. Terapeut u radu s patološki narcističnim pacijentom treba oprezno pristupiti konfrontaciji jer ako prerano započne s konfrontacijom, može doći do narcistične povrede gdje pacijent konfrontaciju doživljava kao napad te odgovara sramom, povlačenjem ili narcističnim bijesom gdje pojačava svoje mehanizme obrane – projekciju, negaciju ili projektnu identifikaciju. Visok je rizik od napuštanja terapije i iznosi 63 – 64 %. Terapeut, oslanjajući se na interpretaciju pacijentove vulnerabilnosti i stavljanjem naglaska na dobro zrcaljenje pacijentovih osjećaja i „kontejniranjem“ (sadržavanjem) krivnje i srama, stječe povjerenje pacijenta te olakšava mogućnost postupnog odbacivanja grandioznog te integraciju realnog *selfa*. Psihoanalitička terapija bila je prvi pristup u liječenju, a primjenjuje se i danas. Naglasak je na obradi „arhaične traume“ koja je ekvivalent narcističnoj traumi nastaloj u ranom djetinjstvu, a čini srž najranjivijeg područja ličnosti. Noviji pristupi terapiji

NPL-a uključuju kognitivno bihevioralnu terapiju, terapiju baziranu na mentalizaciji i metakognitivnu interpersonalnu terapiju. Longitudinalne studije praćenja liječenja pokazuju kako pacijenti ipak pokazuju poboljšanje. Povećanjem životne dobi, patološki se narcizam smanjuje. Promjene su spore i postupne, brza poboljšanja nisu zabilježena. Poboljšanje simptoma narcizma događa se brže od poboljšanja narcizma kao dimenzije poremećaja. Paradoksalno, pacijenti iz studija nisu smatrali da je do poboljšanja došlo zbog terapije, već su rezultat prepisivali uspješnim životnim okolnostima. Bivanje u dugotrajnim stabilnim emocionalnim odnosima, akademska i poslovna postignuća, te manualni poslovi vezani za alat, kao i rad sa životinjama, asocirani su kao pozitivni korektivni događaji u životima pacijenata (3, 6, 20).

1.6 Narcizam u studenata

Procjena je kako 3 % studenata pati od kliničkog oblika narcizma (21).

Istraživanjem studentske populacije, koja ima naglašene prikrivene crte narcizma koje karakterizira hiperosjetljivost, osjećaj inferiornosti, nesigurnost, nezadovoljstvo u profesionalnom životu, uočava se da će se studenti vjerojatnije upuštati u *cyberbullying* (22).

Studenti s izraženim crtama vulnerabilnog narcizma istodobno izražavaju simptome anksioznosti kao i ovisnosti o društvenoj mreži Facebook. Pozitivnu korelaciju ovisnosti o Facebooku pokazali su i studenti s obilježjima grandioznog narcizma (23).

Dosadašnja istraživanja patološkog narcizma u Hrvatskoj provedena su na studentima s ciljem validacije Inventara patološkog narcizma na hrvatskom području 2014. godine (24). Od studenata pojedinačnih studija istraživanje patološkog narcizma provedeno je na studentima Medicinskog fakulteta u Splitu (25) te studentima Sveučilišnog odjela zdravstvenih studija u Splitu (2).

Do sada nije provedeno istraživanje usporedbi patološkog oblika narcizma kod studenata Pravnog fakulteta, kao niti kod studenata Filozofskog fakulteta.

Osobe koje imaju izražene crte narcizma birat će poslove u kojima prije mogu zadovoljiti svoje grandiozne fantazije, osjećaj nadmoći nad drugima i one na kojima izazivaju divljenje. Psiholog Sam Vaknin smatra kako postoje zanimanja koja pogoduju osobama s narcističnim strukturama ličnosti kao što su liječnici, pravnici, profesori, učitelji, svećenici, menadžeri, profesionalni sportaši i osobe u industriji zabave (3).

2. CILJEVI

Ciljevi su ovog istraživanja:

1. Ispitati prisutnost patoloških oblika narcizma kod studenata medicine u Osijeku.
2. Ispitati prisutnost patoloških oblika narcizma kod studenta ostalih nezdravstvenih studija.
3. Usporediti dobivene rezultate prisutnosti patološkog oblika narcizma studenta medicine sa studentima ostalih studija.
4. Ispitati odnos sociodemografskih čimbenika i patološkog narcizma kod studenata.

3. ISPITANICI I METODE

3.1 Ustroj studije

Istraživanje je ustrojeno kao presječno istraživanje

3.2 Ispitanici

U istraživanju je bilo uključeno ukupno 204 studenta Sveučilišta J. J. Strossmayer u Osijeku. Ispitanike su činili studenti Filozofskog fakulteta, zatim Pravnog te Medicinskog fakulteta.

Istraživanje je provedeno u razdoblju od 15. srpnja 2024. do 15. kolovoza 2024. godine.

Istraživanje se provodilo elektroničkim putem, *online* anketnim upitnikom s prethodnom suglasnošću Etičkih povjerenstava svih navedenih fakulteta.

3.3 Metode

U istraživanju se koristio sociodemografski upitnik i Inventar patološkog narcizma (PNI, engl. *Pathological Narcissism Inventory*).

S pomoću sociodemografskog upitnika prikupili su se podaci o dobi, spolu, ukupnom težinskom prosjeku ocjena tijekom studija, ponavljanju akademske godine, intenzitetu druženja, bivanju u emocionalnoj vezi, pohađanju psihoterapije, uzimanju psihijatrijskih lijekova i psihijatrijskom liječenju nekoga u obitelji.

PNI upitnik validirani je upitnik patološkog narcizma. Sastoji se od 52 čestice koje mjere dvije dimenzije patološkog narcizma – grandiozni i vulnerabilni narcizam.

Grandiozni narcizam ispitivao se s pomoću tri subskale: manipulativnost (EXP, eng. *Exploitativeness*), požrtvovnost (SSSE, eng. *Self Sacrificing Self Enhancement*), grandiozne fantazije (GF, eng. *Grandiose Fantasy*). EXP označava manipulativnost pojedinca u međuljudskim odnosima, SSSE označava prividni altruizam u svrhu samoočuvanja lažne slike o sebi, GF označava stvaranje kompenzatornih fantazija o sebi kako bi se zadobilo željeno divljenje, uspjeh i priznanje. Izračunom aritmetičke sredine triju ljestvica dobije se ukupni grandiozni narcizam.

Vulnerabilni narcizam ispitivao se s pomoću četiri subskale: promjenjivost samopoštovanja (CSE, eng. *Contingent Self-Esteem*), prikrivanje nedostataka (HS, eng. *Hiding the Self*), obezvredivanje (DEV, eng. *Devaluing*) i ljutnja (ER, eng. *Entitlement Rage*). CSE označava promjenjivu razinu samopoštovanja koja fluktuirá ovisno o količini divljenja iz vanjskog izvora. HS označava prikrivanje nedostataka radi nespremnosti da se drugima pokažu

mane i potrebe. DEV označava nezainteresiranost za druge koji ne pružaju divljenje i sram radi potrebe za priznanjem drugih. ER označava ljutnju kada nisu ispunjena očekivanja za pripadajućim pravom. Računanjem aritmetičke sredine četiriju ljestvica dobije se ukupni vulnerabilni narcizam.

Ispitanici su ocjenjivali svoj stupanj slaganja sa svakom od ponuđenih tvrdnji prema Likertovoj ljestvici od 0 do 5, pri čemu 0 predstavlja („Uopće mi nije nalik.“), 1 („Djelomično mi nije nalik.“), 2 („U maloj mi mjeri nije nalik.“), 3 („Pomalo mi je nalik.“), odgovor 4 („Djelomično mi je nalik.“), 5 („Gotovo u potpunosti mi je nalik.“) (26).

3.4 Statističke metode

Svi prikupljeni kategorijski podaci prikazani su apsolutnim i relativnim frekvencijama, dok su numerički podaci prikazani aritmetičkom sredinom i standardnom devijacijom ili medijanom i interkvartilnim rasponom te po potrebi i ukupnim rasponom. Za testiranje normalnosti distribucije korišten je Shapiro-Wilksov test.

Za statističku analizu korištene su standardne statističke metode. Za usporedbu kategorijskih podataka korišten je Hi-kvadrat test, dok je za testiranje razlike numeričkih podataka između dviju nezavisnih skupina korišten Studentov T-test, a tri nezavisne skupine Jednosmjerna analiza varijance (One-Way ANOVA) uz Post-hoc Scheffe test. Povezanost parova numeričkih varijabli ocijenjena neparametrijskim Spearmanovim koeficijentom korelacije ρ (rho). Prikupljeni podaci prvo su uneseni u tablicu u MS Office Excel (inačica 2016., Microsoft Corp, Redmond, Washington, SAD) programski alat, dok je za statističku analizu podataka korišten programski sustav IBM SPSS Statistics (inačica 24.0.0.0, IBM Corp, Armonk, New York, SAD), uz odabranu razinu značajnosti od $\alpha = 0,05$. Sve su P vrijednosti dvostrane.

4. REZULTATI

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 204 ispitanika, studenata Sveučilišta J. J. Strossmayer, i to podjednako, sa sljedeće tri sastavnice: s Filozofskog fakulteta njih 68 (33,3 %), zatim s Pravnog fakulteta njih 66 (32,4 %) te s Medicinskog fakulteta njih 70 (34,3 %).

Od ukupnog broja ispitanika više je djevojaka, njih 158 (77,5 %) te je 46 mladića (22,5 %). Medijan dobi svih ispitanika iznosi 23 godine (interkvartilnog raspona od 20 do 25 godina), u rasponu od najmanje 18 do najviše 38 godina.

Ispitanici se značajno češće druže više puta tjedno, većinom nisu ponavljajući, rijetki pohađaju psihoterapiju, rijetki uzimaju lijekove te se rijetki liječe kod psihijatra (ili se liječi netko iz obitelji) (Hi-kvadrat test, $P < 0,001$). Podjednak postotak ispitanika bio je ili nije bio u vezi tijekom provođenja istraživanja (Tablica 1.).

Tablica 1. Opća obilježja ispitanika

POJEDINI PARAMETAR	KATEGORIJE	BROJ (%) ISPITANIKA
sastavnice	Filozofski fakultet	68 (33,3)
	Pravni fakultet	66 (32,4)
	Medicinski fakultet	70 (34,3)
spol	mladići	46 (22,5)
	djevojke	158 (77,5)
ponavljanje akademske godine	da	66 (32,4)
	ne	138 (67,6)
intenzitet druženja (društveni život)	svaki dan	45 (22,1)
	više puta tjedno	107 (52,5)
	više puta mjesečno	52 (25,5)
bivanje u vezi ili ne	da	110 (53,9)
	ne	94 (46,1)
pohađenje psihoterapije	da	12 (5,9)
	ne	192 (94,1)
uzimanje psihijatrijskih lijekova	da	9 (4,4)
	ne	195 (95,6)
liječenje kod psihijatra (ili liječenja nekoga iz obitelji)	da	44 (21,6)
	ne	160 (78,4)

Medijan prosjeka ukupnog težinskog prosjeka ocjena iznosio je 4,0 (interkvartilnog raspona od 3,5 do 4,5), u rasponu od najmanje 2,5 do najviše 5,0.

4.1 Ocjena patoloških oblika narcizma među studentima medicine i usporedba sa studentima drugih studija

Rezultati analize pokazuju prosječne vrijednosti skupine studenata za pojedinu vrstu narcizma. Aspekte grandioznog narcizma – EXP, SSSE, GF, aspekte vulnerabilnog narcizma – CSE, HS, DEV, ER te ukupni narcizam za studente pojedinog fakulteta.

Rezultati nisu pokazali statistički značajnu razliku u razini raznih oblika narcizma među studentima različitih fakulteta, osim za DEV. Za DEV studenti Filozofskog fakulteta imaju značajno višu ocjenu narcizma u odnosu na studente Medicinskog fakulteta (Jednosmjerna ANOVA, $P = 0,04$), dok su studenti Pravnog fakulteta ocjenom smješteni između studenata Medicinskog i Filozofskog fakulteta te se značajno ne razlikuju niti od jednih niti od drugih studenata.

Vulnerabilni narcizam (NV) nešto je više ocijenjen kod studenata Filozofskog fakulteta, no bez značajne razlike u odnosu na ostale fakultete (Tablica 2.).

Tablica 2. Razina vulnerabilnog i grandioznog narcizma među studentima pojedinog fakulteta

POJEDINAČNI I UKUPNI NARCIZAM	ARITMETIČKA SREDINA (SD)			P*
	MEDICINSKI FAKULTET	PRAVNI FAKULTET	FILOZOFSKI FAKULTET	
promjenjivost samopoštovanja CSE	1,77 (1,05)	1,70 (0,85)	2,04 (0,90)	0,08
prikrivanje nedostataka HS	2,29 (1,00)	2,32 (1,02)	2,56 (0,99)	0,23
obezvređivanje DEV	1,36 (0,98)	1,66 (1,02)	1,79 (0,96)	0,04†
vulnerabilni narcizam NV	1,81 (0,88)	1,89 (0,83)	2,13 (0,79)	0,06
manipulativnost EXP	2,23 (1,00)	2,37 (1,16)	2,10 (1,06)	0,35
požrtvovnost SSSE	2,49 (0,99)	2,36 (1,02)	2,44 (0,80)	0,73
grandiozne fantazije GF	2,58 (1,30)	2,69 (1,19)	2,58 (0,96)	0,82
ljutnja ER	1,94 (1,04)	2,04 (1,02)	1,97 (0,90)	0,81
grandiozni narcizam NG	2,31 (0,85)	2,37 (0,90)	2,27 (0,71)	0,81
inventar patološkog narcizma	2,06 (0,79)	2,13 (0,79)	2,20 (0,64)	0,53

*Jednosmjerna ANOVA

†Značajna je razlika između Medicinskog i Filozofskog fakulteta ($P < 0,05$; Post-hoc Scheffe test)

4.2 Odnos vulnerabilnog i grandioznog narcizma kod studenata pojedinog fakulteta

Analiza odnosa vulnerabilnog i grandioznog narcizma kod studenata dala je očekivano pozitivnu povezanost, podjednako pojedinačno po spolu, odnosno ukupno. Stupanj korelacije *rho* općenito je srednje jačine i statistički značajan (osim kod muških studenata Pravnog fakulteta zbog malog uzorka – samo devet ispitanika), no postoje razlike između studenata različitih fakulteta.

Najmanji je stupanj povezanosti, odnosno stupanj korelacije između vulnerabilnog i grandioznog narcizma među studentima Filozofskog fakulteta ($\rho = 0,444$), nešto ispod srednje jakosti, dok je najveći među muškim studentima Pravnog fakulteta ($\rho = 0,779$) te spada u visok stupanj korelacije (Tablica 3.).

Tablica 3. Povezanost vulnerabilnog i grandioznog narcizma kod studenata (Spearmanov koeficijent korelacije ρ)

FAKULTET	PO SPOLU I UKUPNO	RHO	95 % RASPON POUZDANOSTI	P
Medicinski fakultet	muški	0,639	0,297 do 0,835	0,001
	ženski	0,692	0,508 do 0,816	< 0,001
	ukupno	0,671	0,517 do 0,782	< 0,001
Pravni fakultet	muški	0,779	0,443 do 0,923	< 0,001
	ženski	0,599	0,387 do 0,751	< 0,001
	ukupno	0,623	0,449 do 0,752	< 0,001
Filozofski fakultet	muški	0,550	-0,180 do 0,889	0,13
	ženski	0,454	0,224 do 0,636	< 0,001
	ukupno	0,444	0,230 do 0,617	< 0,001

4.3 Odnos patološkog narcizma studenata u odnosu na sociodemografske čimbenike

Rezultati analize povezanosti pojedine vrste te ukupnog narcizma sa starosnom dobi nisu pokazali značajnu povezanost. Štoviše, iz razloga što je koeficijent korelacije ρ približno jednak nuli za sve tri usporedbe, rezultat implicira da nema povezanosti. Isto vrijedi i za ukupni prosjek ocjena studenata, odnosno stupanj korelacije ρ približno je jednak nuli što znači da nema povezanosti (Tablica 4.).

Tablica 4. Povezanost vulnerabilnog i grandioznog narcizma s dobi studenata te ukupni prosjekom ocjena (Spearmanov koeficijent korelacije ρ)

	Vrsta narcizma	ρ	95 % raspon pouzdanosti	P
starosna dob	vulnerabilni narcizam NV	0,011	– 0,127 do 0,148	0,88
	grandiozni narcizam NG	0,016	– 0,122 do 0,153	0,82
	inventar patološkog narcizma	0,018	– 0,120 do 0,155	0,80
ukupni prosjek ocjena	vulnerabilni narcizam NV	0,007	– 0,134 do 0,142	0,93
	grandiozni narcizam NG	0,021	– 0,117 do 0,158	0,77
	inventar patološkog narcizma	0,006	– 0,132 do 0,143	0,94

Nije nađena povezanost spola s pojedinom vrstom te ukupnim narcizmom studenata, odnosno nije nađena značajna razlika između muških i ženskih studenata (Tablica 5.).

Tablica 5. Povezanost vulnerabilnog i grandioznog narcizma sa spolom studenata

POJEDINI I UKUPNI NARCIZAM	ARITMETIČKA SREDINA (SD)		P*
	MUŠKI STUDENTI	ŽENSKI STUDENTI	
vulnerabilni narcizam NV	1,86 (0,88)	1,97 (0,83)	0,43
grandiozni narcizam NG	2,38 (0,95)	2,30 (0,78)	0,53
inventar patološkog narcizma	2,12 (0,83)	2,13 (0,72)	0,93

*Studentov T-test

Rezultati statističke analize nisu pokazali značajnu povezanost ni vulnerabilnog niti grandioznog narcizma, niti ukupne razine narcizma s ponavljanjem akademske godine, s bivanjem u vezi, sa psihoterapijskim liječenjem (osobno ili u obitelji). Međutim, iako nije statistički značajna povezanost (ima samo devet ispitanika), postoji relativna razlika, posebno po pitanju razine grandioznog narcizma, između ispitanika koji uzimaju te onih koji ne uzimaju neki od psihijatrijskih lijekova (Tablica 6.).

Tablica 6. Povezanost vulnerabilnog i grandioznog narcizma s ponavljanjem godine, s bivanjem u vezi te sa psihoterapijskim liječenjima

POJEDINI SOCIODEMOGRAFSKI PARAMETAR	POJEDINI I UKUPNI NARCIZAM	ARITMETIČKA SREDINA (SD)		P*
		DA	NE	
ponavljanje akademske godine	vulnerabilni narcizam NV	1,98 (0,77)	1,92 (0,87)	0,65
	grandiozni narcizam NG	2,42 (0,83)	2,26 (0,82)	0,20
	inventar patološkog narcizma	2,20 (0,71)	2,09 (0,76)	0,33
bivanje u vezi ili ne	vulnerabilni narcizam NV	1,94 (0,85)	1,95 (0,84)	0,90
	grandiozni narcizam NG	2,40 (0,82)	2,21 (0,82)	0,10
	inventar patološkog narcizma	2,17 (0,75)	2,08 (0,74)	0,39
pohađenje psihoterapije	vulnerabilni narcizam NV	2,14 (0,80)	1,93 (0,84)	0,40
	grandiozni narcizam NG	2,56 (0,80)	2,30 (0,82)	0,30
	inventar patološkog narcizma	2,35 (0,68)	2,12 (0,75)	0,30
uzimanje psihijatrijskih lijekova	vulnerabilni narcizam NV	2,17 (0,98)	1,93 (0,83)	0,42
	grandiozni narcizam NG	2,77 (0,98)	2,29 (0,81)	0,09
	inventar patološkog narcizma	2,47 (0,92)	2,11 (0,73)	0,16
liječenje po psihijatru nekoga u obitelji	vulnerabilni narcizam NV	1,88 (0,87)	1,96 (0,83)	0,57
	grandiozni narcizam NG	2,37 (0,77)	2,30 (0,84)	0,63
	inventar patološkog narcizma	2,12 (0,71)	2,13 (0,76)	0,95

*Studentov T-test

Rijetki ispitanici, njih 9 (4,4 %) izjasnilo se da uzimaju neki od psihijatrijskih lijekova, najčešće navode Helex (njih četvero, te jedan po potrebi).

Pronađena je značajna povezanost (Jednosmjerna ANOVA, $P = 0,01$) između vulnerabilnog narcizma i intenziteta druženja / društvenog života, odnosno studenti koji izlaze povremeno mjesečno imaju značajno viši stupanj vulnerabilnog narcizma od studenata koji izlaze svakodnevno. Međutim, nije pronađena povezanost grandioznog narcizma i ukupnog narcizma s intenzitetom izlaženja/druženja (Tablica 7.).

Tablica 7. Povezanost vulnerabilnog i grandioznog narcizma s intenzitetom druženja

POJEDINI I UKUPNI NARCIZAM	ARITMETIČKA SREDINA (SD) INTENZITETA DRUŽENJA			P*
	SVAKI DAN	TJEDNO	MJESEČNO	
vulnerabilni narcizam NV	1,67 (0,80)	1,94 (0,87)	2,18 (0,74)	0,01 †
grandiozni narcizam NG	2,41 (0,86)	2,24 (0,77)	2,38 (0,86)	0,42
inventar patološkog narcizma	2,04 (0,74)	2,09 (0,76)	2,28 (0,71)	0,24

*Jednosmjerna ANOVA

†Značajna je razlika između svakodnevno i mjesečno ($P < 0,05$; Post-hoc Scheffe test).

5. RASPRAVA

U ovom istraživanju provelo se ispitivanje patološkog oblika narcizma na studentima Medicinskog, Pravnog i Filozofskog fakulteta u Osijeku. Patološki narcizam ispitivao se s pomoću PNI upitnika koji je mjerio dimenzije grandioznog narcizma s pomoću triju subskala: GF, SSSE, EXP. Dimenzija vulnerabilnog narcizma ispitivala se s pomoću četiriju subskala: DEV, ER, HS, CSE.

Ukupni raspon ocjena dobiven ispitivanjem grandioznog narcizma najveći je kod studenata Pravnog fakulteta gdje su studenti u većoj mjeri pokazali značajke grandioznog narcizma, iako ta razlika u usporedbi s ostalim fakultetima nije statistički značajna.

Istraživanje provedeno 2017. godine u Sjedinjenim Američkim Državama (SAD), gdje se ispitivala prisutnost narcističnih crta ličnosti s pomoću Upitnika narcistične ličnosti (NPI, engl. *The Narcissistic Personality Inventory*), a kako bi se ustanovila razlika u narcizmu između farmera i odvjetnika, ustanovilo je da odvjetnici nisu pokazali veći stupanj narcizma (27).

Na granici statističke značajnosti studenti Filozofskog fakulteta u prosjeku su pokazali veći stupanj vulnerabilnog narcizma od ostalih studenata. Veliko presječeno istraživanje u SAD-u pokazalo je kako, nakon studenata umjetnosti, upravo studenti društvenih znanosti prezentiraju najveću razinu psiholoških poremećaja i zlouporabe psihoaktivnih supstanci (28).

Studenti društvenih znanosti, od kojih najviše studenti psihologije, pokazali su najveće razine depresije, socijalne anksioznosti i napadaja panike (29). U ovom istraživanju studenti Filozofskog fakulteta pokazali su najveću razinu devaluacije kao jedne od subskala vulnerabilnog narcizma. Devaluacija je jedan od temeljnih obrambenih mehanizama kod narcisoidnih poremećaja. Kako bi se smanjila mogućnost povrede i ovisnosti o drugome, narcistična osoba od početka devaluira drugoga, time reflektirajući kako ju je u ranom razvoju primarni skrbnik i sâm obezvredivao. Iako u PNI upitniku DEV subskala ocjenjuje vulnerabilni narcizam, u novijem istraživanju temeljnih obrambenih mehanizama devaluacija je pokazala veću povezanost s grandioznim tipom narcizma (30).

Najveću razliku devaluacije pokazali su studenti Filozofskog fakulteta, u odnosu na studente Medicinskog fakulteta, čime su studenti medicine pokazali veći altruizam koji je poželjna osobina tijekom studija i budućeg rada doktora medicine.

Istraživanje u Kanadi iz 2023. godine o povezanosti narcizma s vokacijskim karijernim izborima kod mladih ustanovilo je kako postoji pozitivna korelacija između populacije koja je iskazala veći stupanj grandioznog narcizma i vokacijskog zanimanja za pravo, poslovno

upravljanje i znanost, koristeći pet faktorskih modela upitnika narcizma. Studenti su pokazali viši stupanj vulnerabilnog narcizma (31). Ukupni raspon ocjena grandioznog narcizma među studentima ovog istraživanja nije pokazao statistički značajnu razliku. Grandiozne fantazije, jedna od mjernih aspekata grandioznog narcizma, kao jedina subskala pokazala je zajedničku karakteristiku kod studenta svih studija, tj. postojanje maksimalne ocjene vrijednosti, što znači da određen broj studenata (nevezano za studij kojem pripadaju) pokazuju čak i najviši stupanj postojanja grandioznih fantazija. Grandiozne fantazije ne moraju nužno biti ogledalo patološkog narcizma, već mogu biti i čimbenik koji će motivirati studente za ostvarivanje boljih rezultata i optimističnog pogleda na budućnost, ako, naravno, i u stvarnosti imaju realno uporište.

Studenti Medicinskog fakulteta nisu pokazali veću razinu patološkog narcizma u odnosu na ostale studente, štoviše, raspon njihovih ocjena PNI upitnika bio je najuži. Istraživanje provedeno na liječnicima medicine u Velikoj Britaniji pokazalo je kako oni imaju niži stupanj narcističnih crta prema NPI upitniku, od čega kirurzi ipak pokazuju veću stopu narcizma od ostalih medicinskih djelatnika (32, 33). Patološki oblici narcizma kod liječnika pokazali su se kao jedan od faktora negativne prediktivnosti uzimanja lijekova i suradljivosti pacijenata.

Takav liječnik vjerojatnije će koristiti monologe u interakciji s pacijentom, manje je vjerojatno da će slušati pacijenta, bit će skloniji polipragmaziji i brzom mijenjanju lijekova bez povratne informacije pacijenta (3).

U ovom istraživanju gdje studenti medicine – budući liječnici – nemaju veću razinu patološkog narcizma, pozitivan su prediktor njihovog budućeg rada, bolje suradljivosti s pacijentima i pozitivnog ishoda liječenja.

Na Sveučilišnom odjelu zdravstvenih studija u Splitu PNI upitnik također nije pokazao statistički značajne razlike u razini patološkog narcizma između studenata sestrištva i primaljstva nasuprot studenata koji studiraju fizioterapiju, radiološku tehnologiju i medicinsko laboratorijsku dijagnostiku. Prosječan broj bodova koji su ti studenti ostvarili na PNI upitniku iznosio je 126,05, što je usporedivo s 2,3 – na skali do 5. Studenti medicine u Osijeku ostvarili su 2,06 na PNI upitniku izračunom aritmetičke sredine, čime su pokazali niži stupanj patološkog narcizma od studenata u Splitu (2).

Uspoređujući vrijednosti ovog istraživanja s istraživanjem provedenom u Italiji 2019., na studentima Sveučilišta u Rimu, pokazalo se kako studenti svih triju fakulteta u Osijeku pokazuju veće ukupne vrijednosti na PNI upitniku. Zabilježena je i veća razina grandioznog narcizma kod studenata svih triju fakulteta iz ovog istraživanja. Rezultati ovog istraživanja

moгу se objasniti na sljedeći naćin. Studenti u Rimu pokazuju jednaku vrijednost vulnerabilnog narcizma kao i studenti prava u Osijeku, dok studenti medicine pokazuju manje vrijednosti, a studenti Filozofskog fakulteta pokazuju veće vrijednosti vulnerabilnog narcizma od studenata u Rimu (34). Rimski studenti tijekom odrastanja u većoj sredini od Osijeka izloženi su različitim kulturama i različitostima heterogenih populacija, dok je Osijek manja sredina gdje prevladava homogena populacija. Izloženost većem broju raznolikih ljudi može utjecati na veću razinu tolerancije i manju potrebu za iskazivanjem svoje umjetne posebnosti te bolji razvoj svog autentićnog *selfa* koji je vjerojatnije toleriran.

Istraživanje provedeno u Zagrebu na izvanbolnićkim psihijatrijskim pacijentima prosjećne dobi od 39 godina, koristeći PNI upitnik, pokazalo je kako studenti iz ovog istraživanja (prosjećne dobi 23 godine) pokazuju manje vrijednosti ukupnog patološkog narcizma, dok studenti medicine i prava pokazuju veće vrijednosti grandioznog narcizma (15). Izvanbolnićki psihijatrijski pacijenti pokazuju veće vrijednosti vulnerabilnog narcizma od studenata u Osijeku. Važno je napomenuti kako psihijatrijski pacijenti nisu imali dijagnosticiran NPL, već se psihijatrijska populacija sastojala od dijagnosticiranih pacijenata s depresivnim poremećajem, anksioznim poremećajem, poremećajem prilagodbe, posttraumatskim stresnim poremećajem, poremećajem prehrane i poremećajem zlouporabe psihoaktivnih supstanci. Navedeni dijagnosticirani poremećaji jedni su od komorbiditeta s izraženim vulnerabilnim narcizmom što može objasniti više vrijednosti vulnerabilnog narcizma psihijatrijskih bolesnika sa spomenutim dijagnozama u odnosu na studente ovog istraživanja.

PNI upitnik korišten je na studentima Sveučilišta u Zagrebu 2014. godine pri ispitivanju patološkog narcizma (24). Vrijednosti grandioznog narcizma veće su u zagrebaćkih studenata u odnosu na studente iz ovog istraživanja. Studenti u Zagrebu pokazuju veće vrijednosti subskale manipulativnosti i požrtvovnosti od studenata u Osijeku. Vrijednosti vulnerabilnog narcizma zagrebaćkih studenata jednake su studentima Filozofskog fakulteta u Osijeku, dok studenti prava i medicine pokazuju nižu razinu vulnerabilnog narcizma. Studenti Zagrebaćkog sveučilišta veće vrijednosti grandioznog narcizma mogu pokazivati kao kompenzatorni mehanizam kojim se pokušavaju nositi s većom kompeticijom koja vlada na zagrebaćkom sveučilištu, gdje je bodovni prag za fakultete viši nego za jednake studije u Osijeku. Studenti studiranjem u Zagrebu, radi svjesnosti o svojoj izvrsnosti, mogu biti skloniji stvaranju veće svjesnosti o vlastitoj velićini i važnosti u usporedbi sa studiranjem na ostalim fakultetima u Hrvatskoj. Potencijalna krhkost njihovog pojma o vlastitoj velićini odražava se i u većoj

vrijednosti vulnerabilnog narcizma, osim kod studenata Filozofskog fakulteta u Osijeku koji ipak imaju veću razinu vulnerabilnosti.

Američki studenti koji su bili predmetom istraživanja patološkog narcizma 2013. godine korištenjem PNI upitnika, u usporedbi sa studentima u Osijeku, pokazuju veću razinu grandioznog narcizma, dok je razina vulnerabilnog narcizma jednaka kao i kod studenata Filozofskog fakulteta u Osijeku. Studenti u SAD-u pokazuju veću razinu grandioznog narcizma u sredini koja potiče individualizam, asertivnost i osjećaj vlastite jedinstvenosti koje mogu biti plodno tlo za osjećaj superiornosti. Individualizam je karakteristika zapadne civilizacije gdje je pojedinac orijentiran na sebe i slabija je povezanost između grupe i kolektiva (24). Stereotipizirana viđenja američkih roditelja (pretežno bjelačke populacije) prezentirana u popularnoj filmskoj kulturi kao roditelja punih podrške, slavljenja osrednjih rezultata, pretjerane ljubaznosti i prijateljstva s djecom mogu biti razlog što se kod djece razvije hiperinflatirani ego i misao o vlastitoj posebnosti. Precjenjivanje vlastite djece, manjak discipline s pretjeranom popustljivošću i prevelika zaštita koju čine roditelji može dovesti do razvoja grandioznog narcizma kod mlađih odraslih (35).

Istraživanje PNI upitnikom provodilo se i na populaciji kineskih studenata 2013. godine (36). Kineski studenti pokazali su veću razinu grandioznog i vulnerabilnog narcizma od studenata u Osijeku na svim studijama provedenim u ovom istraživanju. Studenti Pravnog fakulteta pokazali su veću razinu manipulativnosti u odnosu na kineske studente. Iako su kineski studenti imali veće razine obaju tipova narcizma, niža razina manipulativnosti može biti odraz veće suradljivosti kineskih studenata i povezanosti s kolektivom, uzevši u obzir kako Kina više pripada kolektivističkoj nego individualističkoj kulturi, iako razvojem kapitalizma u Kini te općom globalizacijom to se polako mijenja.

Analiza odnosa vulnerabilnog i grandioznog narcizma kod studenata ovog istraživanja dala je pozitivnu povezanost, podjednako po spolu, odnosno ukupno. Najveća korelacija između grandioznog i vulnerabilnog narcizma pronađena je kod muških studenata Pravnog fakulteta, što potvrđuje kako navedeni studenti imaju najveću pozitivnu povezanost između patološkog i vulnerabilnog narcizma, dok najmanju imaju studenti Filozofskog fakulteta.

Povezanost patološkog oblika narcizma sa starosnom dobi ispitanika u ovom istraživanju nije pokazala statistički značaj. Rezultati ovog istraživanja razlikuju se od rezultata istraživanja provedenog u Splitu. Istraživanjem provedenom kod studenata u Splitu, u kojemu je ispitivana povezanost patološkog narcizma s godinom studiranja uporabom PNI upitnika, dobiveno je kako studenti šeste godine imaju manju razinu grandioznih fantazija i promjenjivog samopoštovanja. Istraživanje u Splitu pokazalo je kako se neki aspekti narcizma

smanjuju tijekom godina (25). Longitudinalna studija 2022. godine provedena u SAD-u pokazala je kako postupno opadaju narcistične crte ličnosti tijekom četiriju godina studija (37). Istraživanje provedeno u SAD-u na više od 250 000 ispitanika pokazuju kako je narcizam fluidna struktura ličnosti koja opada tijekom godina (38). Razlog tomu može biti što studenti u Osijeku izlaskom iz srednje škole u ranoj adolescenciji nisu pokazali značajnije oblike narcizma koje bi godinama mogle opadati.

Ukupni prosjek ocjena, kao ni ponavljanje akademske godine u ovom istraživanju nisu pokazali statističku povezanost s bilo kojim oblikom izraženosti patološkog narcizma. Istraživanje provedeno 2017. godine na studentima računarstva u Španjolskoj pokazalo je kako studenti s većom razinom narcizma imaju percipirane veće akademske uspjehe, međutim to ne odražava njihov realni uspjeh, štoviše, narcistični pojedinci manje pohađaju nastavu i češće preskaču predavanja precjenjujući svoj stvarni akademski potencijal. Suočavajući se s neuspjehom, češće posežu za neetičkim načinima poboljšanja ocjena (39).

Iako prema DSM-5 priručniku od svih dijagnosticiranih NPL-a 50 – 75 % jesu muškarci, istraživanja povezanosti narcizma kod spolova nisu unisona (18). Istraživanja pokazuju kako žene imaju veću razinu vulnerabilnog narcizma (26, 40). Žene, kao i muškarci, s većom razinom vulnerabilnog narcizma skloniji su seksualnom, fizičkom i psihičkom nasilju nad partnerom (39). Kod muškaraca je uočeno kako su karakteristike grandioznog narcizma povezane s povećanom razinom testosterona (41). Ispitivanjem grandioznog narcizma kirurga ustanovljeno je kako muškarci pokazuju veću razinu narcizma i kompetitivnosti od ženskih kolega dok pacijenti ženskih kirurga imaju ukupno bolji ishod operacija (32). Za muškarce je vjerojatnije da će iskorištavati druge za vlastitu korist i više vjeruju u svoju nadmoć te pokazuju veću razinu ukupnog narcizma (42). Metaanalizom na više od 250 000 ispitanika dobiveno je kako muškarci imaju veću razinu ukupnog narcizma, kao i to da je narcizam najizraženiji u adolescenciji (38). Istraživanjem na studentima u Hong Kongu 2020. godine također je ustanovljeno da muški studenti imaju veće razine otvorenog i prikrivenog narcizma od studentica (36). Istraživanje o povezanost spola s ukupnim te pojedinačnim oblikom patološkog narcizma nije pokazalo statistički značajnu razliku između spolova. Ovakvi rezultati u suprotnosti su s istraživanjem provedenom u Splitu na studentima medicine gdje su studentice imale veću razinu vulnerabilnog narcizma (24). Rezultati ovog istraživanja razlikuju se i od istraživanja provedenog u Osijeku 2016. gdje su studentice pokazale veću razinu vulnerabilnog narcizma (43). Uspoređujući rezultate studenata ovog istraživanja sa studentima u Zagrebu 2014. godine, po spolovima, zagrebački studenti i studentice pokazuju veću razinu vulnerabilnog narcizma, kao i grandioznog (24). Osim zagrebačkih studenata, američki

studenti (muški i ženski) također pokazuju veću razinu od studenata ovog istraživanja (21) kao i kineski – muški i ženski (36). Nepovezanost patoloških oblika narcizma kod spolova u ovom istraživanju pokazuje pozitivan trend smanjenja patološkog vulnerabilnog narcizma kod žena, što može biti odraz veće neovisnosti žena i povećanja samopouzdanja te percipirane jednakosti među muškarcima. Također, nedostatak statističke značajnosti grandioznog narcizma kod studenata može se tumačiti kao smanjena potreba za nadmetanjem, iskorištavanjem, hiperinflatornim lažnim egom i većom fokusiranosti na razvoj autentičnog *selfa*. Uspoređujući studente u Osijeku, sa studentima u SAD-u i Kini, osječki studenti pokazuju veći stupanj poniznosti i skromnosti što je, prema teoretičarima, uz pronalazak ljubavi u drugome – lijek za narcizam (3).

Rezultati našeg istraživanja nisu pokazali značajnu povezanost patološkog narcizma s bivanjem u vezi. Ljubavni životi narcističnih ličnosti obilježeni su površnim vezama gdje ih najviše privlače osobe visokog socijalno-društvenog statusa i upadljivog fizičkog izgleda. Kao najturbulentniji ljubavni odnos narcisa opisuje se onaj s graničnom ličnosti. Osoba s graničnim poremećajem nalazi svog spasitelja u narcisu, a narcis ostvarenje svog sna o posebnosti i svemoći. Kada osoba s graničnim poremećajem uvidi da njezini autodestruktivni problemi i dalje ostaju neriješeni, a narcis postaje bespomoćan, odnos se urušava (3).

Istražujući povezanost patoloških oblika narcizma s odlaskom na psihoterapiju, uzimanjem psihijatrijskih lijekova i liječenjem člana obitelji kod psihijatra – nije ustanovljena statistička povezanost, no razlika je uočena kod osoba koje uzimaju psihijatrijski lijek alprazolam s grandioznim narcizmom. Alprazolam spada u skupinu anksiolitika i indiciran je za kratkotrajno simptomatsko liječenje anksioznosti u odraslih osoba (44). Istraživanje u Njemačkoj 2020. godine – prosječne populacije od 23 godine – pokazalo je pozitivnu korelaciju vulnerabilnog narcizma sa simptomima anksioznosti (23).

Povezanost vulnerabilnog i grandioznog narcizma s intenzitetom druženja pokazala je kako ispitanici koji su naveli da se druže nekoliko puta mjesečno (što je od navedenih odgovora najmanji intenzitet druženja) imaju značajno izražen vulnerabilni narcizam. Ovakav rezultat potvrđuje simptomatologiju vulnerabilnog narcizma kao izbjegavajućeg tipa ponašanja gdje su pojedinci osjetljivi na kritiku, imaju strah od povezivanja i hipersenzitivni su. Ovakvi rezultati ukazuju kako osoba s dijagnosticiranim izbjegavajućim poremećajem ličnosti može imati u podlozi vulnerabilni tip narcizma koji u trenutnom izdanju DSM-a nema jednaku zastupljenost prema simptomatologiji kao predominantni tip grandioznog narcizma. U istraživanju povezanosti patološkog narcizma s emotivnim odgovorom na odbijanje ustanovljeno je kako pojedinci sa zabilježenim vulnerabilnim narcizmom iskazuju nesigurnu privrženost, pretjeranu

emotivnu reaktivnost i negativan odgovor na odbijanje za razliku od grandioznih narcisa koji su pokazali pozitivan emotivni odgovor na odbijanje (45).

Također, svakako treba uzeti u obzir ograničenje studije. Prilikom samoevaluacije, uz PNI upitnik, moguće je kako su ispitanici manipulirali odgovorima smanjujući skalu za svaki navedeni odgovor, uzimajući u obzir kako će rezultati biti uspoređivani s drugim fakultetima, pokušavajući ispasti manje narcisoidni od svojih kolega s drugih fakulteta. Za kraj treba napomenuti kako PNI upitnik nije dijagnostički alat kojim se ustanovljuje pati li osoba od narcističnog poremećaja ličnosti, nego služi kao inventar ispitivanja različitih oblika patoloških oblika narcizma.

6. ZAKLJUČCI

Na temelju provedenog istraživanja i dobivenih rezultata proizlaze sljedeći zaključci:

- Kod studenata medicine u Osijeku prisutni su patološki oblici narcizma.
- Kod studenata ostalih nezdravstvenih studija u Osijeku prisutni su patološki oblici narcizma.
- Ne postoji statistički značajna razlika u razini različitih oblika narcizma među studentima različitih fakulteta, osim za DEV. Za DEV studenti Filozofskog fakulteta imaju značajno višu ocjenu narcizma u odnosu na studente Medicinskog fakulteta.
- Od sociodemografskih čimbenika učestalost druženja od nekoliko puta mjesečno povezana je s vulnerabilnim narcizmom, dok ostali sociodemografski čimbenici nisu pokazali povezanost s patološkim oblicima narcizma.

7. SAŽETAK

Cilj istraživanja: ciljevi ovoga istraživanja bili su ispitati prisutnosti patološkog oblika narcizma kod studenata Medicinskog, Pravnog i Filozofskog fakulteta u Osijeku, ispitati razlike u patološkom narcizmu među studentima te ispitati povezanost sociodemografskih karakteristika s patološkim narcizmom.

Nacrt studije: presječno ispitivanje.

Ispitanici i metode: istraživanje je provedeno na studentima Medicinskog, Filozofskog i Pravnog fakulteta u Osijeku u periodu od 15. srpnja do 15. kolovoza 2024. U istraživanju se koristio sociodemografski upitnik te PNI upitnik za procjenu patološkog narcizma.

Rezultati: istraživanje je provedeno na 204 ispitanika – studenta od kojih je 46 muškog, a 158 ženskog spola. Rezultati nisu pokazali statistički značajnu razliku u razini raznih oblika narcizma među studentima različitih fakulteta, osim za DEV. Za DEV studenti Filozofskog fakulteta imaju značajno višu ocjenu narcizma u odnosu na studente Medicinskog fakulteta. Nije nađena povezanost spola s pojedinom vrstom te ukupnim narcizmom studenata.

Pronađena je značajna povezanost između vulnerabilnog narcizma i intenziteta druženja, odnosno studenti koji izlaze povremeno mjesečno imaju značajno viši stupanj vulnerabilnog narcizma od studenata koji izlaze svakodnevno.

Zaključak: ne postoji značajna razlika između patoloških oblika narcizma među studentima Medicinskog, Pravnog i Filozofskog fakulteta. Studenti Filozofskog fakulteta pokazuju značajno višu ocjenu DEV od ostalih studenata. Patološki narcizam kod studenata nije povezan sa spolom. Studenti koji izlaze povremeno mjesečno imaju viši stupanj vulnerabilnog narcizma.

Ključne riječi: grandiozni narcizam, studenti, vulnerabilni narcizam

8. SUMMARY

Title: Narcissistic personality traits in students

Objectives: The objective of this research was to examine the presence of a pathological form of narcissism in students of the Faculties of Medicine, Law, and Human Sciences in Osijek; differences in pathological narcissism between students; and the relationship between sociodemographic characteristics and pathological narcissism.

Study Design: Cross-sectional examination

Patients and Methods: The research was conducted on 204 respondents - students, 46 of whom were male and 158 female. The research was conducted in Osijek at the Faculties of Medicine, Human Sciences, and Law in the period from July 15 to August 15, 2024. The research used a sociodemographic questionnaire and the PNI questionnaire for the assessment of pathological narcissism.

Results: The results showed no statistically significant difference in the level of various forms of narcissism among students of different faculties, except for DEV. For DEV, students of the Faculty of Human Sciences have a significantly higher score of narcissism compared to students of the Faculty of Medicine. No connection between gender and individual type and total narcissism of students was found. A significant connection was found between vulnerable narcissism and the intensity of socializing, that is, students who go out occasionally in a month have a significantly higher degree of vulnerable narcissism than students who go out daily.

Conclusion: There is no significant difference between pathological forms of narcissism between students of the Faculties of Medicine, Law, and Human Sciences. Students of the Human Sciences show a significantly higher DEV score than other students. Pathological narcissism in students is not related to gender. Students who go out once a month have a higher level of vulnerable narcissism.

Keywords: grandiose narcissism, students, vulnerable narcissism

9. LITERATURA

1. Holmes J. Narcizam. Vujasinović J, prevoditelj. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk; 2003. str. 36–46, 56–69.
2. Lemo N. Značajke narcizma u studenata zdravstvenih studija [diplomski rad na Internetu]. Split (Hrvatska): Sveučilište u Splitu, Sveučilišni odjel zdravstvenih studija; 2021. 50 str. Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:176:385365>. Datum pristupa: 26.08.2024.
3. Marčinko D, Rudan V. Narcistični poremećaj ličnosti i njegova opravdanost: doprinos međunarodnoj raspravi. Zagreb: Medicinska naklada; 2013. str. 23–49.
4. Matijašević Ž, Stoljeće krhkog sebstva: psihoanaliza, društvo, kultura. Zagreb: Disput; 2016. str. 24–9.
5. Krizan Z, Herlache AD. The Narcissism Spectrum Model: A Synthetic View of Narcissistic Personality. *Pers Soc Psychol Rev.* 2018;22(1):3–31.
6. Lemaić L. Narcizam i narcistički poremećaj ličnosti u današnjem svijetu. *Psychē.* 2023;6(1):99–116. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/310907>. Datum pristupa: 09.09.2024.
7. Akhtar S, Anderson Thomson J. Overview: Narcissistic Personality Disorder. *Am J Psychiatry.* 1982;139(1):12–20.
8. Kealy D, Laverdière O, Pincus AL. Pathological Narcissism and Symptoms of Major Depressive Disorder Among Psychiatric Outpatients: The Mediating Role of Impaired Emotional Processing. *J Nerv Ment Dis.* 2020;208(2):161–4.
9. Fang Y, Niu Y, Dong Y. Exploring the relationship between narcissism and depression: The mediating roles of perceived social support and life satisfaction. *Pers Individ Dif.* 2023;173:Article 110604 [7 str.]. Dostupno na: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0191886920307959>. Datum pristupa: 24.08.2024.
10. Kowalchuk M, Palmieri H, Conte E, Wallisch P. Narcissism through the lens of performative self-elevation. *Pers Individ Dif.* 2021;177:Article 110780 [10 str.]. Dostupno na: <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.110780>. Datum pristupa: 14.08.2024.
11. Stanton K, Zimmerman M. Unique and shared features of narcissistic and antisocial personality disorders: Implications for assessing and modeling externalizing traits. *J Clin Psychol.* 2019;75(3):433–44.

12. Szymczak P, Talbot D, Gritti ES, Jonason PK. Narcissus' belief about his body: Aspects of narcissism, body image, and eating disorder symptoms. *PLoS One*. 2023;18(11):Article e0293578 [13 str.]. Dostupno na: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0293578>. Datum pristupa: 16.08.2024.
13. Lashinger K. A Review: Examining Narcissism in Eating Disorders: The Relationship Between Two Types of Eating Disorders-Anorexia Nervosa and Bulimia Nervosa-and Two Forms of Narcissism. *The Pegasus Review: UCF Undergraduate Research Journal*. 2021;13(2):Article 1. Dostupno na adresi: <https://stars.library.ucf.edu/urj/vol13/iss2/1>. Datum pristupa: 09.09.2024.
14. Miletović M. Povezanost narcizma i suicidalnosti. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet; 2021. Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:105:121836>. Datum pristupa 31.08.2024.
15. Marcinko D, Jaksic N, Rudan D, Bjedov S, Rebernjak B, Skopljak K, i sur. Pathological narcissism, negative parenting styles and interpersonal forgiveness among pschiatric outpatients. *Psychiatr Danub*. 2020;32(3):395–402.
16. George FR. The Cognitive Neuroscience of Narcissism. *J Brain Behav Cogn Sci*. 2018;1:1–6.
17. Pavlić M. Etiologija patološkog narcizma. *Socijalna psihijatrija*. 2023;51(4):291–339.
18. American Psychiatric Association. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. 5. izd. 2013. str. 646–7, 669–70.
19. Caligor E, Levy KN, Yeomans FE. Narcissistic personality disorder: diagnostic and clinical challenges. *Am J Psychiatry*. 2015;172(5):415–22.
20. Weinberg I. Building hope for treatment of narcissistic personality disorder. *J Clin Psychol*. 2024;80(4):721–32.
21. Taylor, J. Substance Use Disorders and Cluster B Personality Disorders: Physiological, Cognitive, and Environmental Correlates in a College Sample. *Am J Drug Alcohol Abuse*. 2005;31(3):515–35.
22. Fang X, Zhang K, Chen J, Chen M, Wang Y, Zhong J. The Effects of Covert Narcissism on Chinese College Students Cyberbullying: The Mediation of Hostile Attribution Bias and the Moderation of Self-Control. *Psychol Res Behav Manag*. 2023;16:2353–66.

23. Brailovskaia J, Rohmann E, Bierhoff HW, Margraf J. The anxious addictive narcissist: The relationship between grandiose and vulnerable narcissism, anxiety symptoms and Facebook Addiction. *PLoS One*. 2020;15(11):Article e0241632 [17 str.]. Dostupno na: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0241632>. Datum pristupa: 16.08.2024.
24. Jakšić N, Milas G, Ivezić E, Wertag A, Jokić-Begić N, Pincus AL. The Pathological Narcissism Inventory (PNI) in Transitional Post-War Croatia: Psychometric and Cultural Considerations. *J Psychopathol Behav Assess*. 2014;36(4):640–52.
25. Rakušić M. Jesu li godine studiranja povezane s povećanjem narcizma u studenata medicine? [Diplomski rad]. Split: Sveučilište u Splitu, Medicinski fakultet; 2018. Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:171:954239>. Datum pristupa: 31.08.2024.
26. Pincus AL, Ansell EB, Pimentel CA, Cain NM, Wright AGC, Levy KN. Initial construction and validation of the Pathological Narcissism Inventory. *Psychol Assess*. 2009;21(3):365–79.
27. Murdock SM. The Development of Narcissism Among Lawyers and Farmers: A Quantitative Study [disertacija]. Minneapolis (MN): Walden University; 2017.
28. Allen HK, Lilly F, Green KM, Zanjani F, Vincent KB, Arria AM. Substance use and mental health problems among graduate students: Individual and program-level correlates. *J Am Coll Health*. 2022;70(1):65–73.
29. McLafferty M, Brown N, Brady J, i sur. Variations in psychological disorders, suicidality, and help-seeking behaviour among college students from different academic disciplines. *PLoS One*. 2022;17(12):Article e0279618 [17 str.]. Dostupno na: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0279618>. Datum pristupa: 16.08.2024.
30. Kampe L, Bohn J, Remmers C, Hörz-Sagstetter S. It's Not That Great Anymore: The Central Role of Defense Mechanisms in Grandiose and Vulnerable Narcissism. *Front Psychiatry*. 2021;12:1–14.
31. Velji J, Kowalski MC, Schermer JA. Are there narcissistic career choices? An investigation of narcissistic traits and vocational interests. *Pers Individ Dif*. 2023;205:Article 112071 [14 str.]. Dostupno na: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0191886922005761>. Datum pristupa: 24.08.2024.
32. Moellmann HL, Rana M, Daseking M, Petersohn H, Rana M. Exploring grandiose narcissism among surgeons: a comparative analysis. *Sci Rep*. 2024;14(1):1–8.

33. Bucknall V, Burwaiss S, MacDonald D, Charles K, Clement R. Mirror mirror on the ward, who's the most narcissistic of them all? Pathologic personality traits in health care. *CMAJ*. 2015;187(18):1359–63.
34. Somma A, Pincus AL, Fontana A, Cianfanelli B, Fossati A. Measurement invariance of three versions of the Pathological Narcissism Inventory across gender-matched Italian adolescent high school and young adult university students. *J Psychopathol Behav Assess*. 2020;42(1):38–51.
35. van Schie CC, Jarman HL, Huxley E, Grenyer BFS. Narcissistic traits in young people: understanding the role of parenting and maltreatment. *Borderline Personal Disord Emot Dysregul*. 2020;7:10.
36. You J, Leung F, Lai KK, Fu K. Factor structure and psychometric properties of the Pathological Narcissism Inventory among Chinese university students. *J Pers Assess*. 2013;95(3):309–18.
37. Lenzenweger MF. Narcissistic Personality Disorder Studied the Long Way: Predicting Change in Narcissistic Pathology During College. *Am J Psychother*. 2023;76(1):15–25.
38. Weidmann R, Chopik WJ, Ackerman RA, i sur. Age and gender differences in narcissism: A comprehensive study across eight measures and over 250,000 participants. *J Pers Soc Psychol*. 2023;124(6):1277–98.
39. Augusto G, Avelino BC, Veneroso J. Narcissism: are accounting students using their personality traits to perform better? *The Journal of Accounting and Organizations*. 2017;11(31):58–74.
40. Green A, MacLean R, Charles K. Unmasking gender differences in narcissism within intimate partner violence. *Pers Individ Dif*. 2020;167:Article 110247 [6 str.]. Dostupno na: <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110247>. Datum pristupa: 24.08.2024.
41. Zajenkowski M, Gignac GE, Rogoza R, i sur. Ego-Boosting Hormone: Self-Reported and Blood-Based Testosterone Are Associated With Higher Narcissism. *Psychol Sci*. 2023;34(9):1024–32.
42. Grijalva E, Newman DA, Tay L, i sur. Gender differences in narcissism: a meta-analytic review. *Psychol Bull*. 2015;141(2):261–310.
43. Tutić V. Spolne razlike u narcizmu kod mladih odraslih osoba [diplomski rad na Internetu]. Osijek (Hrvatska): Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku,

Filozofski fakultet; 2016. 30 str. Dostupno na:

<https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:865454>. Datum pristupa: 09.09.2024.

44. Katzung BG, ur. Temeljna i Klinička Farmakologija. 14. izd. Trkulja V, Klarica M, Šalković-Petrišić M, ur. Zagreb: Medicinska naklada; 2020.
45. Reis S, Huxley E, Eng Yong Feng B, Grenyer BFS. Pathological Narcissism and Emotional Responses to Rejection: The Impact of Adult Attachment. *Front Psychol.* 2021;12:Article 679168 [12 str.]. Dostupno na:
<https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2021.679168/full>. Datum pristupa: 18.08.2024.

10. ŽIVOTOPIS

OSOBNI PODACI:

Ime i prezime: Marta Andrijić

Datum rođenja: 21. listopada 1994.

Mjesto rođenja: Split , Republika Hrvatska

E-mail: martandrijic@gmail.com, mandrijic@mefos.hr

OBRAZOVANJE:

2013. – 2024. studij medicine, Medicinski fakultet Osijek

2009. – V. gimnazija Vladimir Nazor, Split

STRUČNE AKTIVNOSTI

2024 – aktivni sudionik Studentskog kongresa Neuroznanosti u Rijeci, NeuRI

2024 – članica studentske sekcije za psihijatriju, Medicinski fakultet Osijek

2022. – 2024 – članica studentske udruge CROMSIC

2023. – pasivni sudionik Multidisciplinarnе konferencije: „Znanost o psihodelicima u praksi”
Nepopularna psihologija, Zagreb

2023 – pasivni sudionik 8. Europske psihoanalitička konferencija za studente, Europska psihoanalitička federacija Bruxelles, Belgija

2023. – studentska ljetna razmjena na Odjelu za neurologiju, Sveučilišni bolnički centar Mohammed VI Marakeš, Maroko

2022./23. – demonstrator na kolegiju Farmakologije, Katedra za farmakologiju, Medicinski fakultet Osijek

2015. – demonstrator na kolegiju Anatomija, katedra za anatomiju i neuroznanost, Medicinski fakultet Osijek